

lizácie. Stav, keď som (sme) stratený (-í) v situácii, voľnosť v situácii, uchopenie a zvládnutie situácie.

Pozornosť bola venovaná autokreácii v etike úspechu a problémom vyplývajúcim z rôznych rovín ľudskej sebarealizácie, civilizácii a kultúre (aj národnej) ako ohraničeniu autokreácie človeka. Ale aj vzťahom ako sebarealizácia a problém šťastia a nešťastia, pocit bezpečnosti a sebarealizácia, senie ako faktor sebarealizácie a i.

Všetky tieto paradoxy a problémy je (podľa diskusie) treba chápať najmä ako otázku o možnosti, či nemožnosti morálnosti ľudského konania.

Významným rysom sympózia bola aj aktívna účasť odborníkov z iných vedných disciplín (medicína, psychológia a i.).

Anna Ondrejková

SEMINÁR KU DŇU OCHRANY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

5. júna 1995 na Univerzite M. Kopernika v Toruni prebiehal seminár *Človek a životné prostredie* s podtitulom *Humanitné disciplíny a ekológia*, zorganizovaný univerzitou a Poľským ekologickým klubom (oddelenie Pomorsko-Kujawske). Materiály vyšli v samostatnom zborníku už ku dňu seminára.

Dramatickosti procesu znečisťovania životného prostredia boli venované stanoviská z rôznych oblastí. Aj keď išlo hlavne o disciplíny humanitné, pozornosť bola zaznamenaná aj zo strany filozofie techniky (A. Kiepas: *Kríza životného prostredia vo svetle filozofie techniky*), ale aj, čo je na naše pomery ojedinelé, zo strany vojenskej (W. Chytrowski: *Podoby ekologického vedomia v teoretickej príprave vojenských veliteľov*). Zvlášť chcem upozorniť na referáty týkajúce sa ekologickej etiky: **Z. Piateková** hovorila o probléme ekologického myslenia a o potrebe novej etiky. Predmetom jej úvah bola otázka: Od čoho závisí ekologické myslenie? V odpovedi na ňu analyzovala dve verzie etiky, etiku holistickú a etický prúd založený Aldo Leopoldom v pokračovaní J. B. Callicotta. Z ich porovnania vyvodzuje „záverečné úvahy“ i v polemike s tradíciou židovsko-kresťanskou. **E. Klimowiczová** sa venovala otázke filozofických predpokladov, smerov a zásad ekologickej etiky. V podstate ide o analýzu podmienok ekologickej krízy z hľadiska filozoficko-etického, o vymedzenie pojmov ekocentrickej a antropocentrickej etiky. Upozorňuje na skutočnosť, že je neefektívne zostať iba na pozíciách romantickosti či religiozности ekologických snažení, lebo sa nám môže stať, že „neurobíme skúšku vo veľkom laboratóriu prírody a ako druh zahynieme smrťou samovraždy“ (*Czlowiek i srodowisko*. Torun 1995, s. 68). **L. Patyjewicz** analyzuje morálne implikácie ochrany životného prostredia z hľadiska etiky západného (kresťanského) sveta a etiky východných náboženstiev. Vyslovuje názor, že vo svetle východného ideálu vzťahu človek-príroda je hodnota etických systémov západu dosť nízka. Taktiež sa dotýka vymedzenia pojmov antropocentrizmu v etike, ale viac pozornosti venuje pojmom egocentrizmus, pathocentrizmus a biocentrizmus v etike. **R. Rosa** načrtol cestu od antropologického humanizmu k humanizmu ekologickému, ktorý predstavuje vyšší stupeň. Hovorí o tzv. filozofii bezpečnosti, usilujúcej sa odpovedať na najvážnejšie výzvy doby. Do úvahy berie aj aspekt dejinno-filozofický z hľadiska svetovej i poľskej filozofickej tradície.

Ostatné referáty mali charakter výrazne filozofický a orientovali sa na tieto problémy: *Pramene gnosticizmu v myšlienke dominantnosti človeka nad prírodou; Quo wadis Hominiae?; Filozofia a prírodoveda v podobách ekologického myslenia, Homo ecologicus – reflexie a pozície* a i.

Ojedinelým bol referát **L. Kozuchowského** *Výchova a ekologické vedomie*, v ktorom sa venuje úvahám o možnostiach ekologickej výchovy nielen z pozície štátneho a súkromného vzdelávacieho systému v školách, ale i z hľadiska náboženskej výchovy v kostoloch a iných náboženských zariadeniach. Problém ekologickej výchovy vidí ako možnosť získať „regulátora“ činností človeka vo vzťahu k prírode. Pokúša sa o definíciu ekopedagogiky a stanovuje kódex kontaktov človeka s prírodou.

Z hľadiska axiologického je zaujímavý referát **W. Tyburského** *Systém hodnôt a etická ochrana prírodného prostredia*. V istom zmysle predstavuje zosumarizovanie všetkých problémov a východísk, ktoré boli na seminári analyzované. Z bohatého katalógu morálnych hodnôt vo vzťahu k svetu prírody zdôrazňuje a zdôvodňuje ako najdôležitejšie zodpovednosť, solidaritu a trvanie. Na najvyššom stupni vzhľadom na človeka stojí zodpovednosť ako základná hodnota iba ľudská.

Seminár v Toruni sa v podstate stal filozofickou misiou, ktorej cieľom je zastavenie „choroby“, ktorá už výrazne trápi súčasný svet.

Anna Ondrejková

Doc.PhDr. Anna Ondrejková, CSc.

Katedra filozofických vied

Humanitná fakulta UMB

Tajovského 40

975 49 Banská Bystrica

SR